

Interreg

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

IPA România – Serbia

REȚEAUA DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ PENTRU UTILIZAREA DURABILĂ A RESURSELOR NATURALE

Green-Path RORS00127

BROȘURĂ EDUCAȚIONALĂ CU GHID

Partenerii proiectului:

Lider de proiect: Asociația pentru Promovarea
Valorilor Naturale și Culturale ale Banatului
și Crișanei "Excelsior" – TM România

Secretariatul Provincial
pentru Urbanism și Protecția
Mediului Serbia

Administrația
locală din Bela Crkva
Serbia

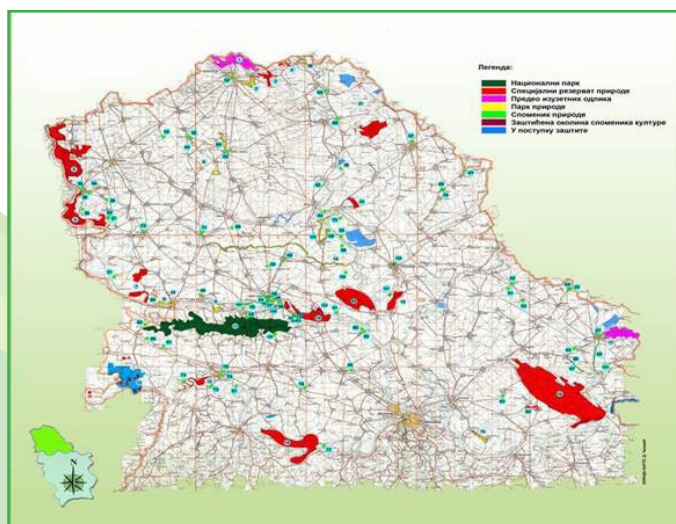
Asociația
myNature
România

Broșură educațională despre valorile naturale ale zonei proiectului „Traseul verde”

Bogăția patrimoniului natural al Voievodinei se caracterizează printr-o diversitate pronunțată de ecosisteme, specii și variabilitate genetică. Partea de Sud-Est a Bazinului Panonic abundă în zone naturale și peisaje excepționale, unice în această parte a Europei: Dunele de nisip ale Deliblatului (cel mai mare complex de dune de nisip din Europa), Fruška Gora, Munții Vârșetului, râurile mari de câmpie (Dunărea, Sava, Tisa, Bega, Timiș) și zonele lor inundabile întinse (Apatinski Rit, Monoštorski Rit, Koviljski Rit, Obedska Bara, Carska Bara), zonele stepice din Banatul Central și de Nord, complexele de loess de-a lungul Tisei (Titelski Breg) și al Dunării (zone și secțiuni din apropierea localității Slankamen) și zone sărăturate umede, unice la nivel național, cum ar fi Slano Kopovo, Rusanda și Okanj.

Activitatea de protejare a patrimoniului natural în Voievodina are o tradiție îndelungată, iar sarcinile de conservare și îmbunătățire necesită o abordare multidisciplinară. O atenție deosebită se acordă protejării, reabilitării și revitalizării ecosistemelor sensibile caracteristice Voievodinei, în mod special a habitatelor umede, mlaștinilor, stepelor și dunelor de nisip.

În Provincia Autonomă Voievodina, se află sub protecție 143 de zone naturale, care ocupă o suprafață de 208.282 ha, respectiv 9,63% din suprafața totală. Pe lângă interesul național, unele arii naturale protejate din Voivodina au și statut internațional: 8 situri Ramsar (pentru habitate umede), 21 IBA (Important Bird Areas - zone importante pentru păsări) și 27 IPA (Important Plant Areas - zone importante pentru plante).

Proiectul „Rețeaua de cooperare transfrontalieră pentru utilizarea durabilă a resurselor naturale – Traseul Verde”, implementat în cadrul Programului **Interreg IPA de Cooperare Transfrontalieră România-Serbia 2021–2027**, se bazează pe consolidarea cooperării transfrontaliere în scopul îmbunătățirii **utilizării durabile a resurselor naturale**, acordând o **atenție deosebită activităților comune în domeniul protecției naturii, apei și aerului**. Aceasta implică integrarea obiectivelor și măsurilor în protejerea și îmbunătățirea stării patrimoniului natural și conformarea tuturor politicilor sectoriale, armonizarea reglementărilor naționale cu legislația UE și implementarea deplină a acestora.

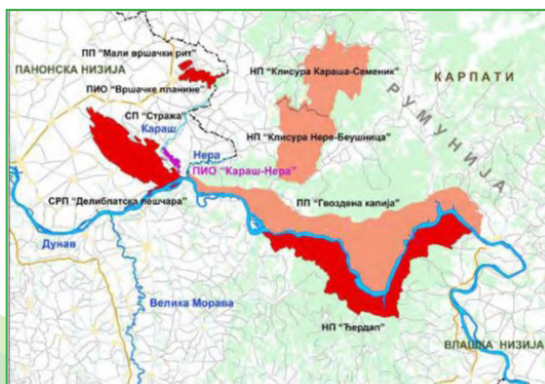
Zona proiectului Karaș-Nera (Serbia) și Mlaștinile Satchinez (România) aparțin bioregiunii Panonice, care este formată din diverse habitate: meandre de câmpie, râuri torențiale, păduri de coastă, pășuni nisipoase și dune de nisip, precum și o ridicată diversitate specifică. Abordarea proiectului este nouă, prin implicarea comunităților locale în gestionarea, îmbunătățirea și promovarea valorilor naturale cu scopul dezvoltării durabile, atât de partea sârbă, cât și de cea românească, deoarece „natura nu cunoaște granițe”. Principalele obiective ale proiectului sunt: dezvoltarea durabilă a comunităților locale din regiunea de frontieră, îmbunătățirea protecției și conservării naturii, a biodiversității, extinderea infrastructurii verzi care conectează habitatele, consolidarea coridoarelor ecologice, reducerea fragmentării peisajului și încurajarea potențialului recreativ al acestora, reducerea tuturor formelor de poluare, precum și îmbunătățirea monitorizării calității aerului și apei.

Peisajul cu caracteristici excepționale „Karaș-Nera”

Această arie protejată cu caracteristici naturale remarcabile se află în partea de Sud-Est al Voievodinei,

lângă frontiera cu România, pe teritoriul Banatului de Sud.

Zona protejată Karaș-Nera este legată direct de aria naturală Dunele de nisip ale Deliblatului, la marginea Câmpiei Panonice, între Carpați și Dunăre, în apropiere de valea Moravei, care este un coridor ecologic spre Balcani și Marea Mediterană, și a clisurii Đerdap, care reprezintă conectivitatea către Câmpia Română. Această zonă are conexiuni cu alte arii protejate, cum sunt Peisajul cu trăsături excepționale „Munții Vârșetului” și Parcul Național „Đerdap”, iar, în România, cu Parcul Național

„Semenic-Cheile Carașului”, Parcul Național „Cheile Nerei-Beușnița” și Parcului Natural „Porțile de Fier”.

Întreaga zonă protejată „Karaș-Nera” se află pe teritoriul comunei Biserica Albă (Bela Crkva) din Serbia și este compusă din trei zone: „Karaș”, „Nera” și „Mali pesak”, acoperind o suprafață de 1541,27 ha, din care 984,36 ha (63,87%) sunt sub regim de protecție de gradul II, în timp ce 556,92 ha (36,13%) sunt sub regim de protecție de gradul III.

Zona „**Karaș**” cuprinde o parte din marele braț mort Karaș de lângă Kajtosovo, apărut prin săparea canalului DTD (Dunăre-Tisa-Dunăre).

„**Nera**” cuprinde întregul curs al râului cu același nume în Serbia, cu specificarea că, din cauza datelor insuficiente, doar cele mai importante părți ale râului și malurile sale din apropierea localităților Kusić, Vračev Gaj și la vărsarea în Dunăre au fost descrise cadastral.

„**Mali Pesak**” cuprinde habitatele ierboase ale dunelor de nisip și stepă de-a lungul malului stâng al râului Caraș, de la Grebenaț până la Banatska Palanka, precum și brațul mort al Carașului de partea stângă a canalului DTD, care se leagă de Mali Pesak.

Peisajul cu particularități excepționale „Karaș-Nera” se remarcă prin impresionantul relief de dune, întrerupt de meandrele și brațele râului Caraș, care contrastează cu habitatele nisipoase uscate.

O atracție peisagistică suplimentară o asigură cursul natural al râului montan Nera, cu malurile sale de pietriș, bancurile și zone de nisip, pădurile aluviale, care completează peisajul cu abrupturi de loess și nisip ale malurilor râului Caraș.

Acest peisaj protejat este bogat în specii de floră și faună.

Cei mai importanți reprezentanți ai florei:

În zona gurii de vărsare a râului Nera, în habitate erbacee umede, există o specie de ferigă numită **limba șarpelui** (*Ophioglossum vulgatum*), care, din cauza habitatului său specific, este foarte rară și pe cale de dispariție. În fiecare an apare câte o frunză care crește lent și care protejează sporii fixați pe o axă fertilă subtire.

O specie de orhidee strict protejată, **orhideea de mlaștină** (*Epipactis palustris*), era odinioară răspândită în pădurile umede, de șes, din Voievodina, astăzi fiind foarte rară din cauza dispariției habitatului său natural. Doar câteva exemplare au fost înregistrate de-a lungul meandrelor râului Caraș. Această orhidee este o plantă perenă, care înflorește din iunie până în august, iar un fapt interesant este că nectarul orhideei are un efect narcotic asupra insectelor „vizitatoare”.

Vegetația de stepă nisipoasă de la Mali Pesak este cea mai atractivă parte a acestei zone naturale, protejată de creșterea excesivă a speciilor invazive datorită pășunatului constant, dar extensiv. Ruscuța de primăvară (*Adonis vernalis*), plantă erbacee din familia piciorului-cocoșului, se găsește în număr mare pe dunele de nisip. Florile apar la începutul primăverii, astfel fiind considerată o vestitoare a primăverii. Ruscuța are un gust neplăcut, este toxică, dar și medicinală, folosindu-se, cu prudență, la obținerea unor remedii pentru boli de inimă.

Cei mai importanți reprezentanți ai faunei:

Habitatele nisipoase sunt locuite de specii rare de rozătoare, aflate pe cale de dispariție, dar, în Serbia, la Mali Pesak, se găsește cea mai mare și mai densă populație de popândăi (*Spermophilus citellus*), de o importanță națională și internațională excepțională. Pășunile de stepă de la Mali Pesak reprezintă cele mai bine conservate habitate pentru popândău, la aceasta contribuind menținerea creșterii tradiționale, extensive, a animalelor domestice.

Păsările răpitoare sunt cel mai strâns legate de habitatul nisipos de la Mali Pesak, unde se găsește cea mai mare și mai densă populație de popândăi din Serbia. Se remarcă o specie foarte rară, șoimul dunărean (*Falco cherrug*), care se hrănește în mod regulat cu popândăi și cuibărește în pădurile din apropiere.

Orbetele (*Spalax leucodon*) trăiește în zonele periferice ale pășunilor de stepă de la Mali Pesak, spre deosebire de popândăi, și se hrănește cu părțile subterane ale plantelor. De asemenea, activitatea de săpat a orbetelui, ca animal relativ mare, are importanță multiplă în biologia solului; pe lângă aerare, acesta participă la amestecarea diferitelor straturi de sol, îl îmbogățește cu humus prin materie organică, prin depozitarea hranei și a componentelor vegetale folosite pentru construirea cuibului.

Rezervația „Mlaștinile Satchinez”, cunoscută și sub numele de „Delta Banatului”, este o rezervație ornitologică din România, cu o suprafață de 1.194 de hectare, situată în apropierea localității Satchinez, în județul Timiș. Administrativ, zona protejată se întinde pe teritoriul comunelor Biled, Orțișoara, Satchinez și Variaș, care aparțin județului Timiș, și comuna Vinga, care aparține județului Arad. Este încadrată de văile a trei pâraie, Apa Mare, Ier (Izvorin) și Șișcău (Sisco, Șișca), care se unesc în amonte și formează pârâul Apa Mare.

Structura zonei protejate este următoarea:

- 122 ha – rezervația propriu-zisă;
- 1.072 ha – o zonă tampon care include: Rezervația Satchinez, Balta Bărăteaz, Balta Mare, Balta Zootehnie, Balta Verbuncu și Râtu Mare.

Datorită valorii sale excepționale, ca diversitate a păsărilor, la propunerea ornitologului român Dionisie Linția, mlaștinile au fost declarate rezervație încă în anul 1942, cu scopul conservării în primul rând a speciilor caracteristice zonelor umede și luncilor inundabile. Mulți iubitori de natură și păsări au continuat să exploreze această rezervație. Astăzi, aceasta încă reprezintă o „oază” pentru păsările migratoare, dar și un loc de cuibărire a unor specii periclitare. Cea mai potrivită perioadă în care păsările pot fi văzute în rezervație este din aprilie până în septembrie, deși nu este neobișnuit ca unele exemplare ale speciilor migratoare să rămână aici în timpul iernilor mai blânde.

Desemnarea mai recentă a acestei zone este legată de rețeaua Natura 2000, rezervația naturală fiind inclusă în alte două categorii de protecție specială, de tip SPA (Arie de Protecție Specială Avifaunistică) și SCI (Sit de Importanță Comunitară).

Clima acestei zone se caracterizează prin perioade lungi de secetă, astfel încât mediul lacustru este prezent doar în anii cu un regim acvatic normal sau bogat. În anii secetoși, apa poate dispărea complet, ceea ce afectează cu siguranță pajiștile, dar și fauna, atât nevertebratele cât și vertebratele. Perioada de secetă are un impact negativ asupra populației de păsări care sunt legate de habitatele mlăștinoase, iar absența lor se remarcă în acea perioadă.

În această zonă au fost înregistrate, în timp, până la 40% din totalul faunei ornitologice a României, ceea ce a situat rezervația printre cele mai importante habitate pentru păsări după Delta Dunării. Însă, situația prezentă s-a schimbat dramatic, luciul de apă fiind tot mai redus, suprapășunatul și modificările hidrografice, istorice și actuale, având un impact major asupra ecosistemelor.

Speciile protejate cuibăritoare aici sunt: ciocntors (*Recurvirostra avosetta*), egreta mică (*Egretta garzetta*), egreta mare (*Ardea alba*), piciorong (*Himantopus himantopus*), stârc cenușiu (*Ardea cinerea*), stârc galben (*Ardeola ralloides*), stârc pitic (*Ixobrychus minutus*), stârc roșu (*Ardea purpurea*), stârc de noapte (*Nycticorax nycticorax*) și altele.

Lista habitatelor protejate în ariile conexe Mlaștinile Satchinez este următoarea:

- 1530* - Mlaștini și stepe sărăturate panonice
- 3150 - Lacuri eutrofe naturale cu vegetație de Magnopotamion sau Hydrocharition
- 6240* - Pajiști stepice subpanonice
- 6440 - Pajiști aluviale ale văilor râurilor din Cnidion dubii
- 92A0 - Păduri-galerii (zăvoaie) de *Salix alba* și *Populus alba*

Un obiectiv important de protecție pentru ROSCI0115 Mlaștina Satchinez este habitatul 1530* - Mlaștini și stepe sărăturate panonice.

Dintre speciile cu statut de conservare, conform Formularului standard Natura 2000, aici sunt protejate următoarele: *Lutra lutra* – vidra, *Spermophilus citellus* –

popândăul, *Bombina bombina* – buhaiul de baltă cu burtă roșie, *Emys orbicularis* – țestoasa de apă, *Triturus dobrogicus* – tritonul cu creastă dobrogean, *Cobitis taenia* – zvârluga, *Misgurnus fossilis* – țiparul, *Arytrura musculus* – fluturele buhă, *Gortyna borellii lunata* – fluture din familia Noctuidae și *Lycaena dispar* – fluturele de foc al măcrișului.

Broasca țestoasa de apă (*Emys orbicularis*)

Foto: Florin Prunar

Țestoasa de apă este o specie extrem de periclitată în toate zonele în care este răspândită, prin urmare este protejată de lege în multe țări europene. Predominant este de culoare maro închis, cu puncte galbene. Carapacea este plată și ovală, iar coada este mai lungă în raport cu alte specii de apă dulce. Poate fi găsită în apele stătătoare și lin curgătoare, cu vegetație bogată (bălți, lacuri, părți mai stătătoare ale cursurilor râurilor). Specia este activă în lunile calde și hibernează din octombrie până în mai.

După ce ies din hibernare, țestoasele se împerechează și depun ouă, o dată sau de două ori. Dieta lor este diversă, în timp ce țestoasele tinere se hrănesc cel mai adesea cu alimente bogate în proteine, de-a lungul timpului, iar pe măsură ce îmbătrânesc trec la un regim alimentar de origine vegetală.

Stârcul roșu (*Ardea purpurea*)

Foto: Dan Stănescu

Stârcul roșu este o pasăre mare, de 78–97 cm lungime, cu o înălțime în picioare de 70 până la 94 cm și o anvergură a aripilor de 120–152 cm. Adulții au fruntea și creasta capului neagră, cu o dungă neagră închisă care coboară pe ceafă și se termină cu o creastă subțire și căzută. Specia locuiește în mlaștini, lagune și lacuri înconjurate de vegetație densă. Este cel mai activ în zori și în amurg, sporindu-și activitatea în timpul zilei în timp ce își crește puii. Se hrănește în ape care nu sunt adânci,

capturând prada cu ciocul său puternic, în general pești, mamifere mici și amfibieni, deși mănâncă și păsări care cuibăresc, șerpi, șopârle, crustacee, melci de apă, insecte și păianjeni. De obicei, cuibărește în colonii, deși uneori cuiburile pot fi solitare. Ouăle sunt de culoare verde-albăstrui și sunt de obicei patru sau cinci. Ambii părinți clocesc ouăle și au grijă de pui împreună.

Egretă mică (*Egretta garzetta*)

Foto: Dan Stănescu

Egreta mică (*Egretta garzetta*) este o specie de stârc de dimensiuni mici. Specia are un cioc subțire și negru, iar picioarele sunt lungi și negre. Se hrănește în ape puțin adânci și pe uscat, consumând o varietate de mici viețuitoare. Cuibărește în colonii, adesea împreună cu alte specii de păsări acvatice, construind un cuib-platformă din crengi, într-un copac, tufiș sau în stuf. Ouăle sunt de culoare verde-albăstrui și sunt în număr de patru sau cinci, care sunt clocite de ambii părinți timp de aproximativ trei săptămâni. Egretele mici sunt în general tăcute, dar emit diverse sunete de mârâit și bolborosit în coloniile de reproducere și un strigăt aspru de alarmă atunci când sunt deranjate. Sunt păsări sociabile și pot fi adesea observate în mici stoluri.

Fluturile argintiu-roșcat mare (*Lycaena dispar*)

Foto: Florin Prunar

Lycaena dispar este un fluture mare din familia Lycaenidae, cu o anvergură a aripilor de 44–52 mm, și prezintă un dimorfism sexual pronunțat. Masculii au aripi de un portocaliu intens, cu margini negre înguste și franjuri albe., iar femelele au margini maro-închis mai late pe aripile anterioare, cu un șir paralel de pete întunecate. Este în principal o specie de zonă umedă, deși preferințele sale de habitat variază geografic. Specia preferă pajiștile neafectate de activități umane, situate de-a lungul malurilor râurilor și pâraielor, în special zonele unde cresc plantele hrănitoare ale larvelor. Pentru a evita mortalitatea cauzată de inundații, specia folosește adesea plante aflate mai departe de marginea apei și în vegetația de stufăriș. Majoritatea populațiilor europene au două generații anuale: mai-iunie și sfârșitul lunii iulie-începutul lunii septembrie.

Buhai de baltă cu burtă roșie (*Bombina orientalis*)

Foto: Mihai Sorin Pascu

Această specie trăiește în apele liniștite ale râurilor Apa Mare, Ier și Sicșa, în canalele de drenaj și bățile moarte din jurul pâraielor menționate mai sus, în bățile permanente și temporare, pe pajiști, putând fi întâlnită sporadic chiar și paterenuri arabile. În timpul împerecherii, specia se găsește și în bățile temporare sau permanente, precum și pe pășunile inundate. Speciile prezente în această zonă ies din hibernare în martie, intrând în apă pentru reproducere. Reproducerea durează până în iulie. Perioada de migrație din mediul acvatic către locul de hibernare începe în septembrie.

Vânturel de seară (*Falco vespertinus*)

Foto: Dan Stănescu

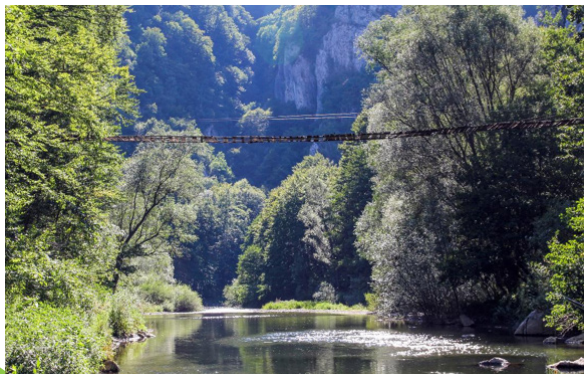
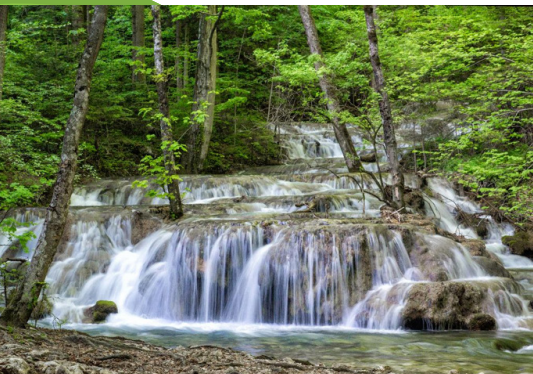
Vânturelul de seară (*Falco vespertinus*) este o mică pasăre răpitoare care cuibărește în Europa de Est și Asia și iernezează în Africa de Sud. În ultimele decenii, această specie a suferit un declin rapid al populației, cauzat în principal de pierderea habitatului și de vânătoare, fiind inclusă pe lista speciilor pe cale de dispariție la nivel global.

Modul caracteristic de vânătoare al acestei păsări o deosebește de vânturelul obișnuit. Aceasta planează în mod regulat, cercetând solul de dedesubt, apoi realizează o scufundare scurtă și abruptă spre țintă. Atunci când își hrănesc puii, cei mai tineri primesc cea mai mare cantitate de hrană, mai des și mai regulat decât ceilalți. Masculii au părțile superioare ale corpului cenușii ca funinginea, cu coapse roșiatice, în timp ce femelele au un inel portocaliu în jurul ochiului și picioare roșu-portocalii.

Specia are o dietă variată, care include insecte, păsări mici, rozătoare și alte animale de dimensiuni reduse. Este clasificată ca fiind vulnerabilă la nivel global, iar numărul exemplarelor este în scădere din cauza pierderii habitatului și a vânătorii.

Parcul Național „Cheile Nerei - Beușnița”

Parcul Național „Cheile Nerei–Beușnița” este situat în România, în județul Caraș-Severin, pe cursul mijlociu al râului Nera și pe cursul superior al râului Beu. A fost declarat arie protejată în anul 2000 și acoperă o suprafață de 36.758 ha (90.830 ha). Zona se remarcă printr-o biodiversitate excepțional de bogată. Printre speciile de arbori întâlnite aici se numără: stejarul, carpenul, fagul european, frasinul, arinul negru, alunul turcesc, sângerinul, ghimpele și liliacul sălbatic. Deosebit de importante în această regiune sunt și speciile de plante precum orhideele, teiul galben și brândușa galbenă. Dintre reprezentanții faunei, cei mai comuni sunt amfibienii, păsările și liliecii, dar pot fi întâlniți și urși bruni și lupi cenușii. Geomorfologia zonei a dat naștere unui peisaj spectaculos, cu chei, dealuri, văi, peșteri, ravene, cascadă și lacuri rare. Habitatele dominante ale parcului sunt mlăștinile, pădurile și stâncile. Printre cele

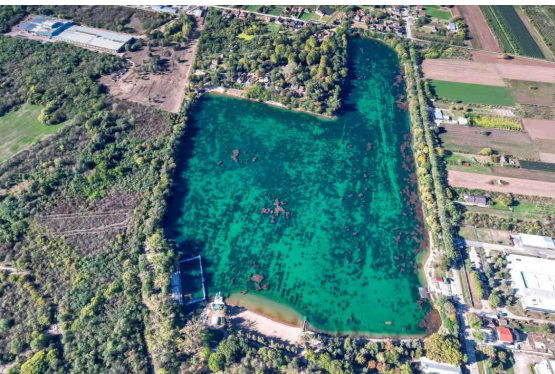

mai renumite atracții se numără: Lacul Ochiul Bei, Cascadele Beușniței, Cascada La Văioaga și Lacul Dracului. Cascada La Văioaga se află la aproximativ 3 km de intrarea în parc. Cea mai populară atracție din zonă, care se poate admira pe tot parcursul anului, este însă Ochiul Bei. Este impresionant faptul că adâncimea lacului este de doar 3 metri, iar acesta își primește apa dintr-un izvor carstic. Lacul nu îngheață niciodată, iar culoarea sa turcoaz rămâne neschimbată. Numele său provine dintr-o legendă locală, care povestește o dramatică poveste de dragoste. Cascada Beușnița se află la mai puțin de 30 de minute de mers pe jos de la Ochiul Bei. Este formată dintr-o succesiune de mici cascade care duc la cea mai impresionantă, cu o înălțime de 5 metri, acoperită de mușchi și licheni. Lacul Dracului s-a format prin prăbușirea boltei unei peșteri, are o culoare turcoaz și o adâncime de aproximativ 12 metri. Denumirea provine dintr-o legendă conform căreia diavolul s-ar fi înecat în apele întunecate ale peșterii. Această arie protejată reprezintă o oază unică de liniște și natură neatinsă. Vizitatorii Parcului Național Cheile Nerei–Beușnița pot desfășura diverse activități recreative. Drumetiile sunt deosebit de populare, traseele străbătând Cheile Nerei, trecând pe lângă lacuri cristaline și prin tuneluri săpate în stâncă. Un astfel de traseu este un tur de 8-9 ore, care traversează întreaga zonă protejată și oferă vederi spectaculoase asupra lacurilor și formațiunilor naturale de stâncă. Cursurile de apă ale parcului oferă posibilități pentru caiac și rafting, mai ales la sfârșitul primăverii și începutul verii, când nivelul apei este favorabil. Pasionații de fotografie vor găsi nenumărate subiecte în peisajele pitorești, flora diversă și fauna bogată a parcului. Campingul este permis în zone special amenajate, oferind vizitatorilor ocazia de a se scufunda în frumusețea naturală a parcului. Eforturile de conservare se concentrează pe protejarea ecosistemelor unice și a biodiversității care fac din această zonă un loc cu adevărat special.

Lacurile de la Biserica Albă

Zona comunei Biserica Albă, din punct de vedere turistic este cunoscută după lacurile de la Biserica Albă. Acestea au apărut sporadic prin procesul de extracție a pietrișului, pentru nevoile industriei de construcții. În total există șase lacuri, dintre care patru sunt mari (Gradsko, Vračevgajsko, Šljunkara și Novo jezero), în timp ce două sunt lacuri mici (Malo și Šaransko jezero). Datorită transparenței apei, care ajunge

până la 4 m adâncime, aceste lacuri sunt numite și „Perlele Banatului”, iar Biserica Albă, „Veneția Voivodineană”. Biserica Albă dispune aproximativ de 600 de paturi înregistrate, de diferite categorii, iar în timpul verii se înregistrează până la 10.000 de vizitatori pe zi. Două lacuri, Gradsko și Vračevgajsko, sunt complet amenajate pentru înot, în timp ce Šljunkara este doar parțial amenajat. Celelalte lacuri se folosesc pentru pescuit și observarea păsărilor.

Lacul orășenesc (Gradsko) sau Lacul principal (Glavno) este cel mai vechi lac din Biserica Albă, se întinde pe o suprafață de 18 ha, iar cel mai adânc punct are aproximativ 6 m. Acest lac este simbolul lacurilor de la Biserica Albă, fiind cel mai vizitat și cel mai bine amenajat. Pe lângă plaja principală, sunt porțiuni lungi de apă care nu este adâncă fiind potrivită pentru copii și persoane care nu știu să înoate. De asemenea, există și alte plaje bine amenajate, precum și terenul de polo pe apă al Clubului de Polo pe Apă „Jezero”. În imediata apropiere se află numeroase unități de alimentație publică. De-a lungul întregului lac este construită o pistă pentru pietoni și biciclete, cu o lungime de aproximativ 2 km.

La doar câteva sute de metri de Lacul orășenesc (Gradsko) se află Vračevgajsko jezero, unde este cel mai mare camping pentru autorulote. Numeroase unități de alimentație publică se află, de asemenea, în imediata apropiere a acestui lac. În partea de vest a lacului se află o tabără modernă „Oaza”, iar pentru iubitorii de adrenalină există „Avantura park”.

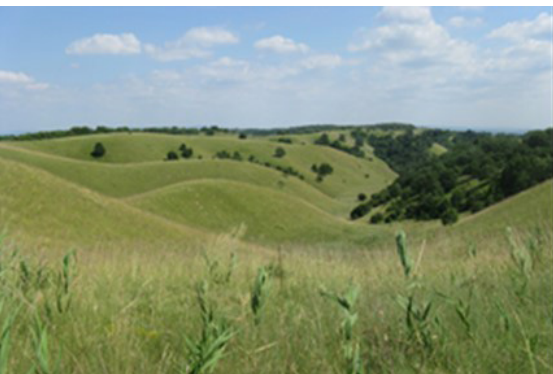
Cooperarea transfrontalieră din perspectiva promovării patrimoniului natural protejat reprezintă un segment extrem de important al dezvoltării durabile a zonei proiectului, deoarece, în acest fel, se promovează valorile naturale din zonele protejate și se afirmă importanța protejării naturii, consolidând astfel conștientizarea publicului la nivel local și regional.

Rezervația Naturală Specială „Dunele de nisip ale Deliblatului”

Zona protejată, Rezervația Naturală Specială „Dunele de nisip ale Deliblatului” este situată în partea de Nord-Est a Serbiei și cuprinde o suprafață totală de 34.829,32 ha. Reprezintă cea mai mare zonă europeană construită din depozite eoliene nisipoase, cu forme pronunțate de relief de dune și

ecosisteme caracteristice de gresie, stepă, pădure și mlaștini, cu un mozaic unic de comunități vii și reprezentanți tipici și specifici ai florei și faunei. Rezervația Naturală Specială „Dunele de nisip ale Deliblatului”, este una dintre cele mai importante centre de biodiversitate din Europa, iar o parte sa, pe fluviul Dunăre, Labudovo okno, a fost declarată zonă umedă Ramsar.

„Dunele de nisip ale Deliblatului” sunt bogate în specii de plante și animale. În această zonă există peste 900 de specii de plante, dintre care 10% sunt plante medicinale, iar cele rare și pe cale de dispariție se află sub protecție: Ruscuța de primăvară (*Adonis vernalis*), bujorul de stepă (*Paeonia tenuifolia*), floarea de pască mare (*Pulsatilla grandis*), căciula mocanului (*Rindera umbellata*), pelinul lui Pančić (*Artemisia panicii*), numeroase specii de orhidee și multe alte specii. Au fost înregistrate aproximativ 200 de specii de păsări, iar printre speciile cuibătoare se numără acvila de câmp (*Aquila heliaca*), Acvila

pitică (*Aquila pennata*), Șoimul dunărean (*Falco cherrug*) și Codalb (*Haliaeetus albicilla*). Dunele de nisip sunt habitatul popândăului european (*Spermophilus citellus*), o specie pe cale de dispariție, dar și al lupului.

Aria protejată „Dunele de nisip ale Deliblatului” este plină de potențial pentru dezvoltarea ecoturismului, turismului sportiv și recreativ, precum și observarea păsărilor - Birdwatching, producția de plante medicinale și aromatice, dar și a produselor apicole.

Activitățile proiectului:

- Pregătirea și implementarea unui sistem comun de monitorizare pentru speciile protejate, serviciile ecosistemice și utilizarea resurselor naturale în zonele protejate Mlaștinile Satchinez și Karas-Nera;
- Monitorizarea comună a calității aerului și apei în comunitățile locale din jurul Mlaștinilor Satchinez și Karas-Nera;
- Curățarea comună a depozitelor ilegale de deșeuri și gestionarea deșeurilor în zona proiectului Mlaștinile Satchinez și Caraș-Nera;
- Înființarea unui organism comun de coordonare – pentru consolidarea capacității în domeniul problemelor de mediu și educaționale, la nivel local și regional;
- Elaborarea și promovarea „Strategiei și Planului de acțiune comun pentru comunele Satchinez și Bela Crkva – Managementul poluării, protecției naturii și biodiversității, managementul peisajului și utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- Curățarea suprafețelor cu stuf din Mlaștinile Satchinez;
- Plantarea de arbori și arbuști în zona proiectului;
- Gestionarea pășunilor și pajiștilor din Mlaștina Satchinez;
- Pregătirea traseelor tematice în zonele protejate Mlaștinile Satchinez și Karas-Nera;
- Organizarea activităților de conștientizare cu privire la mediului înconjurător;
- Dezvoltarea și utilizarea unei facilități de informare a comunităților – „Centrul ecologic și educațional de vizitare” în aria protejată Karas-Nera.

Rezultatele așteptate ale proiectului:

- dezvoltarea infrastructurii verzi pentru activități culturale, turistice și educaționale - 3 hectare,
- revitalizarea habitatelor pentru activități turistice, culturale, sociale și educaționale - 46 hectare,
- dezvoltarea și implementarea a trei acțiuni pilot pentru monitorizarea comună a calității aerului și apei
- strategie comună cu un sistem unic de monitorizare a calității aerului și de asigurare a participării la organizarea de activități promoționale și educaționale comune pentru 940 de persoane.

Având în vedere că zona de proiect „Traseul verde” se caracterizează printr-o diversitate peisagistică excepțională și de valori naturale conservate, speciile de plante și animale, acesta reprezintă un coridor ecologic internațional important care leagă habitatele corespunzătoare din Carpați și din Câmpia Panonică. Deosebit de importantă este abordarea holistică la stabilirea modelului de dezvoltare durabilă a protecției naturii și examinarea unei perspective mai ample asupra zonei de proiect, ceea ce ar însemna includerea unor unități peisagistice semnificative și a zonelor protejate din mediului direct: Lacurile de la Biserica Albă, Parcul Național „Cheile Nerei - Beușnița” și Rezervația Naturală Specială „Dunele de nisip ale Deliblății”.

Bugetul total:

1.754.388,54 EURO

Donații UE:

1.491.230,24 EURO

Durata proiectului: 24 luni

(19/12/2024-18/12/2026)

1. Liderul de proiect Asociația pentru Promovarea Valorilor Naturale și Culturale ale Banatului și Crișanei Excelsior – filiala Timiș - Association for the Promotion of Natural and Cultural Heritage of Banat and Crisana – Tm România (RO) ExcelsiorTm LP
2. Secretariatul Provincial pentru Urbanism și Protecția Mediului - Provincial Secretariat for Urban Planning and Environmental Protection Serbia (RS)
EKOVOJVODINA PP
3. Administrația locală din Bela Crkva - Municipality Bela Crkva Serbia (RS)
4. Asociația myNature - myNature Association România

Numele proiectului și codul JEMS:

REȚEAUA DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ PENTRU UTILIZAREA DURABILĂ A
RESURSELOR NATURALE RORS 00127

Editor al materialului/responsabil de publicare:

Secretariatul Provincial pentru Urbanism și Protecția Mediului

e-mail: ekourb@vojvodina.gov.rs;

site: ekourbapv@vojvodina.gov.rs

Data publicării: NOIEMBRIE 2025

Responsabilitatea pentru conținutul acestui material este responsabilitatea exclusivă a autorului. Conținutul acestui material nu reprezintă neapărat poziția oficială a Uniunii Europene. Reproducerea este autorizată cu condiția să se menționeze sursa și să fie indicate orice modificări.

În cazul oricăror reclamații, vă rugăm să contactați:

romania-serbia@mdlpa.gov.ro

www.romania-serbia.net